

Діти дошкільного віку мислять конкретними образами. Їм простіше сприймати візуальне втілення того чи того явища, аніж словесне, абстрактне його пояснення. Якщо це врахувати, то й вивчення розміщення нот на нотоносці не викличе в дошкільників труднощів. Варто лише перетворити нотний стан на казковий п'ятиповерховий будиночок, а нотки — на його мешканців та завітати до них у гості

Людмила ЧЕСНЕЙША,
керівник зразкового дитячого
фольклорно-інструментального
ансамблю «Росяночка» Центру
дитячої і юнацької творчості,
заслужений працівник культури,
Запоріжжя

Ключові слова: назви нот;
розміщення нот на нотоносці;
казка про ноти; Білочка Мелодія;
Їжачок Оркестр; Борсучок
Акомпанемент

Нотний будиночок, або Казка про Білочку Мелодію, Їжачка Оркестра та Борсучка Акомпанемента

Вивчаючи розміщення нот на нотному стані з дітьми дошкільного віку, ми звернули увагу на кілька основних моментів, які зумовлюють труднощі. По-перше, дітям складно швидко вирахувати й назвати **порядковий номер** певної лінійки нотного стану — це друга, четверта, п'ята або якась інша. По-друге, діти щоразу плутаються в тому, **знизу чи зверху починати рахувати** лінійки, гублять назви «середніх» лінійок тощо. Та й взагалі — не дуже добре сприймають абстрактну інформацію, символічні записи, які надто далекі від їхнього реального життя. Тож подаючи будь-які знання дошкільникам, а тим паче такі «специфічні», варто спиратися на їхнє асоціативне та наочно-образне мислення, яке є провідним.

Вдалих варіант для вивчення нотної грамоти — проведення аналогії між лініями нотного стану й поверхами будинку. Діти здатні запам'ятати, на якому поверсі живуть вони або їхні бабуся, рідні, друзі, знайомі. Вони вже усвідомлюють, який поверх є найнижчим, який — розташований вище. То чому не перенести ці знання у світ музичних знаків і допомогти у такий спосіб дітям з легкістю опанувати ази музичної грамоти? Наш досвід засвідчує, що уміння «читати» ноти неабияк поліпшує розумові здібності дітей, розвиває їхню кмітливість. Зрештою й музичні заняття значно урізноманітнюються.

МУЗИЧНА КАЗКА

Жили-були в чарівному музично-співочому лісі Білочка Мелодія, Борсучок Акомпанемент і Їжачок Оркестр. Незвичайні імена тваринки отримали тому, що дуже любили музику. Білочка щодня невгамовно плигала з гілки на гілку, вгору-вниз і знову вгору.

Педагог показує зображення гілок дерева, імітує стрибання білочки по них — пересуває відповідну картинку з гілки на гілку. А відтак показує лінійки нотного стану, бере зображення ноти і пересуває його вгору-вниз по нотному стану.

Білочка плигає з гілки на гілку й збирає горішки. Бачите, так само рухаються й ноти по

МУЗИЧНИЙ КЕРІВНИК № 5/2016

лініях нотного стану. Нотка за ноткою — виходить мелодія. Тож і назвали Білочку — Мелодією.

Борсучка звать Акомпанемент, бо голівку його прикрашають чорні й білі смужечки. Вони нагадують клавіші фортепіано, на якому вам завжди акомпанують, коли ви співаєте.

Педагог порівнює зображення чорно-білих смужок на голівці борсучка та клавіш фортепіано такого самого кольору.

А у Їжачка було так багато колючок, як музичних інструментів в оркестрі. Тож і назвали його — Їжачок Оркестр.

Одного разу завжди нерозлучні Білочка Мелодія, Борсучок Акомпанемент і Їжачок Оркестр зібралися провідати своїх добрих друзів — ноток. Нотки — це такі музичні знаки, якими записують музику. Нотки теж мають імена: До, Ре, Мі, Фа, Соль, Ля, Сі.

Діти разом кілька разів проговорюють назви нот підряд.

Як годиться, зібрали наші персонажі гостинці. Білочка Мелодія назбирала вузлик горіхів, Борсучок Акомпанемент — букетик квітів, а Їжачок Оркестр насушив сім в'язок грибів. А чи знає хто, чому саме сім в'язок? (В'язка грибів для кожної ноти, бо нота є сім.)

Зранку й вирушили в путь. Ішли лісом і слухали соловейка, який виспівував чудову мелодію! Акомпанував цій мелодії вітер. Він вигравав на листі дерев, кущів. Шелестіла трава, передзвонювалися квіточки-дзвіночки, видавали порцелянові звуки крапельки роси. Все це створювало прекрасну й неповторну музику Природи! Її може чути кожен, хто не лише слухає, а й відчуває душею й серцем, вміє спостерігати, любити й берегти все, що нас оточує.

Аж ось і галявина, на якій стоїть будиночок для нот.

Педагог показує малюнок будиночка*, відтак супроводжує свою розповідь показом відповідного фрагмента малюнка.

У будинку було п'ять поверхів, п'ять лінійок. Називався будиночок — нотний стан. Як і годиться, у кожному будинку має бути замок і ключ до нього. Ключ до цього будинку був не звичайний, а скрипковий. Ще його називають «ключ соль», бо зберігають його на другому поверсі, у квартирі дівчинки А-Соль.

Біля будиночка була До-рога. Коли нотки заселялися в будиночок, нота До гуляла в лісі, гриби збирала. Прийшла — їй місця вже немає. Довелося збудувати їй власну квартиру — поставити додаткову маленьку лінійку біля До-роги, там і стала жити нота До.

Педагог показує розташування ноти «до» під нотним станом. Пропонує дітям виконати поспівку «До, до, до, до, до, до, нотки знаємо давно».

Білочка Мелодія, Борсучок Акомпанемент і Їжачок Оркестр погостювали в нотки До, почастиували її гостинцями, поспівали.

Настав час прощатися. Друзі пішли далі. Щойно вийшли з квартири нотки До, як побачили кущик Ре-п'яшка. Біля нього жила нотка, яка дуже любила садівництво, землю. А отже, жила вона не у великому будинку, а біля нього — під першим поверхом-лінійкою. Ця нотка називається Ре. Вона щиро зраділа гостям та їхнім гостинцям!

Усі разом виконують поспівки «Ре-п'яшка не зривай, ре, ре, ре заспівай», «Ре, ре, ре, ре, ре, ре, на городі редька є».

* Малюнок-ілюстрацію до казки див. на с. 31.

Проте Білочці, Борсучку та Їжачку треба було рушати далі — до нотки **Мі**, яка була сусідкою **Ре**. «Ой, а де ж її шукати?», — замислилися друзі. Аж раптом Білочка Мелодія згадала: «На першому поверсі будиночка живе веселий хлопчик-іноземець **Мі-гель**. То ж і нотка **Мі**, певно, живе на першій лінійці!». Хлопчик **Мі-гель** зустрів гостей пісню: «Мі, мі, мі, мі, мі, мі, ой як весело мені».

Педагог виконує пісню спільно з дітьми. Відтак просить дітей допомогти персонажам казки віднайти перший поверх будиночка (першу лінійку нотного стану). Діти показують його на малюнку. На першій лінійці зображене обличчя хлопчика Мі-геля.

Хлопчик **Мі-гель** розповів гостям, що його тато з екзотичної країни, де вони народилися, привіз гарного птаха **Фа-зана**. Для нього зробили велику простору клітку, занесли її нагору — поставили між першим і другим поверхами будинку, на віконці. Відтак пишний птах **Фа-зан** живе саме там. Усі мешканці милуються цим гарним птахом. Між першим та другим поверхом живе також і нота **Фа**. Про неї друзі заспівали пісеньку: «Фа, фа, фа, фа, фа, фа, всі ми любимо **Фа-зана**».

Діти розглядають фрагмент малюнка, де зображена клітка з птахом Фа-заном. Вони мають чітко «зафіксувати» у своїй свідомості, що хлопчик Мі-гель, який живе на першому поверсі, піднявся сходами вгору і поставив між першим та другим поверхами клітку з птахом.

Друзі піднялися вище, на другий поверх. Там жила дуже чемна й слухняна дівчинка **А-Соль**. Вона гостинно прийняла друзів, напоїла їх чаєм, нагадала, що нотка **Соль** — її сусідка, бо так само живе на другому поверсі-лінійці й заспівала пісеньку: «Соль, соль, соль, я дівчинка **А-Соль**».

Педагог виконує пісню.

Добре було в гостях у дівчинки. Але наші друзі мали провідати усіх ноток, отож стали вони підніматися сходами далі. Так, вони побачили на сходовій клітці між другим і третім поверхами **Ля-льку**. Її напевно тут забула дівчинка **А-Соль**. Але ж до кого вона бігала поверхом вище? Про це звірятка дізнаються трохи згодом. А зараз вони здогадалися, що між другим і третім поверхами, де сидить **Ля-лька**, мешкає й нота **Ля**.

Педагог показує дітям зображення ляльки на малюнку. Усі ще раз разом рахують, між якими поверхами сидить лялька. Відтак діти роблять висновок, що лялька сидить між другим та третім поверхом.

Ля-лька наспівувала пісеньку: «Ля, ля, ля, ля, ля, ля, ось вся пісенька моя». Друзі обдарували **Ля-льку** і нотку **Ля** гостинцями й нарешті піднялися на третій поверх.

А хто ж живе на третьому поверсі, — вони не знають. Думають-гадають, ніяк не здогадаються, до кого могла бігати нагору дівчинка **А-Соль**. Уже й притомилися, сіли й засмутилися. І гостинців зосталося мало: одна в'язочка грибів, останній букетик квітів та пригоршня горіхів. Сидять, похнюпилися...

Аж раптом Борсучок Акомпанемент каже: «Я чую, хтось варить такий ароматний фруктовий кисіль-весіль». А Білочка Мелодія промовила: «А я відчуваю аромат печива з горіхами». А Їжачок Оркестр їй собі додав: «Я ж чую, що пахне пирогами! Такі смачні пироги пече лише бабуся **Сі-ма**». «Ой, — радісно вигукнула Білочка Мелодія, — я здогадалася! Тут, на третьому поверсі, живе бабуся **Сі-ма**! Ось чому дівчинка часто ходить у гості нагору, а під час одних таких відвідин загубила **Ля-льку** на сходах. Якщо бабуся **Сі-ма** живе на третьому поверсі, то й нотка **Сі** розміщена на третій лінійці».

Друзі дзвінко заспівали: «Сі, сі, сі, сі, сі, сі, нотки знають звірі всі». Почула спів бабуся **Сі-ма**, відчинила двері, дуже зраділа гостям і запросила їх до столу. Довго наші друзі пригощалися смачними пиріжками, печивом з горіхами, а наостанок пили ароматний фруктовий кисіль-весіль.

Помітила Білочка Мелодія, що в будиночка ще є поверхи, які вони не відвідали: четвертий та п'ятий. Але бабуся **Сі-ма** пояснила, що бешкетники **Мі-гель**, **А-Соль** та інші нотки так люблять бігати будинком, що часом забігають і на ті поверхи, які незаселені. Оскільки дітям-

ноткам потрібне місце, роздолля для розваг, жителі музичного будиночка вирішили не заселяти верхні поверхи новими мешканцями. Нехай час від часу нотки забираються вгору.

Педагог грає мелодію у високому регістрі.

Так наші друзі відвідали нотний будиночок. Поверталися Білочка Мелодія, Борсучок Акомпанемент і Їжачок Оркестр додому пізно ввечері, задоволені й радісні. Тепер усі мешканці лісу слухали їхні дзвінкі пісні про нотки:

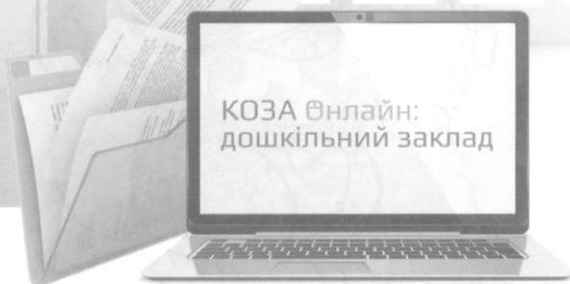
- * **До**, яка живе на першій додатковій лінійці;
- * **Ре**, що живе під першою лінійкою;
- * **Мі**, яка живе на першій лінійці;
- * **Фа**, що мешкає між першою і другою лінійками;
- * **Соль**, яка оселилася на другій лінійці;
- * **Ля**, що перебуває між другою і третьою лінійками;
- * **Сі**, яка живе на третій лінійці.

Білочка Мелодія, Борсучок Акомпанемент та Їжачок Оркестр ще більше потоваришували з нотками й тепер ніколи їх не забудуть, бо дуже добре запам'ятали, де вони живуть.

А ви, любі дітки, хочете завітати до ноток на гостини?*

** Розповідаючи казку, слід використати інтерактивний метод: спонукати дітей допомагати персонажам казки шукати відповідний поверх, де живуть нотки, а отже — і засвоювати розміщення нот на нотоносці — *Прим. авт.*

Понад 350 шаблонів документів за темами:

- Організація роботи дошкільного закладу
- Органи управління та громадського самоврядування
- Організація освітнього процесу
- Контроль і оцінювання діяльності
- Забезпечення безпеки
- Кадрова робота

Відтепер три нові рубрики:

- Медичне обслуговування
- Організація харчування
- Психологічна служба

Спробуйте безплатно:

kozaonline.com.ua

